

Denne kronikken ble først publisert i Klassekampen 3. april 2025.

Vil AP-regjeringen prioritere ideell sektor?

Det er tverrpolitisk enighet om at ideelle organisasjoner spiller en viktig rolle i det norske samfunnet. Paradokset er at ideell sektor utarmes. Vil Støre og Tung sikre oss rammebetingelsene vi trenger for å overleve?

Høringen av Støstad-utvalgets offentlige utredning om private aktørers rolle i fellesskapets velferdstjenester er ferdig.

Det er bred enighet blant høringsinstansene om at det haster å få på plass en juridisk definisjon og et register for ideelle organisasjoner. Dette vil blant annet gjøre det enklere for ideelle organisasjoner og offentlige myndigheter å samarbeide.

Lovarbeidet ligger på digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tungs bord. Vil hun prioritere arbeidet i denne stortingsperioden slik SV fikk gjennomslag for i budsjettforliket før jul?

[Basert på svaret til Toppe](#), virker det ikke som hun deler den bekymringen.

Gode intensjoner, men uten resultat

Flere regjeringer fra skiftende partier har hatt gode intensjoner om ideell vekst, men disse har foreløpig ikke vist resultater.

De politiske føringene er langt unna å være gjennomført.

For eksempel vedtok Stortinget i 2018 at andelen institusjonsplasser i barnevernet drevet av ideelle aktører skulle økes til om lag 40 prosent innen 2025 uten at det skulle gå ut over den offentlige andelen. Syv år senere er den ideelle andelen fortsatt rundt 26 prosent.

Ideelle organisasjoner utarmes

Ideelle organisasjoner bidrar til å løse store samfunnsutfordringer og er en integrert del av velferdstjenestene, i samspill med det offentlige. I Norge står offentlige velferdstjenester sterkt, med rundt 85 prosent andel, mens ideelle har rundt 8 prosent.

I vårt naboland Danmark er andelen 14 prosent for de ideelle, så hvorfor får ikke Norge til veksten som er vedtatt?

Slik vi ser det, mangler det forståelse for at ideelle organisasjoner ikke har tilgang til risikokapital.

Dersom ideelle organisasjoner skal drive tjenester på vegne av det offentlige, må rammebetingelsene være forutsigbare og langsiktige, samtidig som de ikke hindrer nødvendig omstilling og utvikling.

I dag opplever ideelle organisasjoner stadig endringer, som plutselig bortfall av finansiering, korte avtaleperioder, og manglende mulighet for å reforhandle avtaler. Tilskuddsordninger endres brått, og det skjer virksomhetsoverdragelser fra ideelle aktører til offentlig egenregi.

- I mange kommuner er avtalelengde opptil seks år før de kan reforhandles, noe som gir økonomisk usikkerhet. Kommuner kan i mellomtiden bedre sine ansattes arbeidsvilkår, noe som gjør avtalerammene økonomisk usikre for ideelle tjenesteytere.
- Prisjusteringsmekanismene i avtalene innebærer at kompensasjon kommer nær 12 måneder på etterskudd, noe som fører til at ideelle i mellomtiden «finansierer» kommunene.

- Rettsaken mot Oslo kommunes reserverte anbudskonkurranse på sykehjemsplasser har skapt betydelig usikkerhet. EU-retten har slått fast at det er mulig å reservere konkurranser, og vi forventer at myndighetene nå arbeider for å tydeliggjøre reservasjonsgrunnlaget.

Hva skal vi med ideell sektor?

Ideelle organisasjoner har vært pionérer og bygget opp tjenester siden begynnelsen av 1900-tallet. Vi har vært innovatørene som har bidratt til at vi har dagens velferdsstat. Helsepersonellkommissjonens rapport fra 2023 viser et stort gap mellom behovet i befolkningen og velferdsstatens kapasitet. Det er behov for å ta alle krefter i bruk.

I en tid med omfattende usikkerhet blir behovet for robuste og erfarne aktører som kan håndtere tiltagende helse-, omsorg og utdannings- og kompetansebehov avgjørende for innbyggere i Norge. Vi er en sentral del av beredskapen og et nødvendig element i velferdssamfunnet.

Ideelle organisasjoner har dessuten en merverdi som tjenesteytere og gjennom vårt politiske påvirkningsarbeid. Vi tilfører dimensjoner som tid, tilhørighet og langsiktighet.

Ideelle organisasjoner kan nå frem til målgrupper som har liten tillit til det offentlige, slik som enkelte minoritetsgrupper eller brukere i barnevernet med dårlige erfaringer. Vi er talerør for deres interesser.

Hos ideelle organisasjoner går eventuelle overskudd tilbake til formålet. Det gjør at kontrollkostnadene for det offentlige kan reduseres.

Legg stridsøksene til side

En tverrpolitisk enighet om ideell sektors rammer som tåler skiftende politiske flertall er nødvendig. Ideell sektor er klare til å ta et større ansvar, styrke innovasjonen og være en god samarbeidspartner for det offentlige.

13 organisasjoner ber om at Arbeiderpartiregjeringen følger opp budsjettvedtaket for 2025, og fremmer forslag om en ny lov som inneholder en juridisk definisjon av ideelle velferdsaktører og en registreringsordning for disse før høstens stortingsvalg.

Definisjonen må fremme rammevilkårene for ideelle organisasjoner, heller enn å hindre kommersielle aktører i å ta utbytte.

Langsiktigheten kan dessuten styrkes ved at partiene samler seg om et tverrpolitisk forlik i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2025, der de forplikter seg til konkrete tiltak for å styrke ideell sektor i neste stortingsperiode.

På denne måten kan ideelle organisasjoners merverdi beskrives, anerkjennes og etterspørres i anbud som grunnleggende for kvalitet. Reservasjonsmuligheten i offentlige anskaffelser vil også kunne tas i bruk. Dette kan bli sentrale pilarer i en nasjonal velferdsstrategi.

Vil politikerne samles om en enighet og legge stridsøksene til side?

På vegne av organisasjonene,

[Blå Kors](#), Trine Stensen, generalsekretær

[Caritas](#), Ingrid Rosendorf Joys, generalsekretær

[Diakonhjemmet stiftelse](#), Ingunn Moser, administrerende direktør

[Kirkens Bymisjon](#), Adelheid Firing Hvambal, generalsekretær

[Kirkens Nødhjelp](#), Arne Næss-Holm, konstituert generalsekretær

[Lukas Stiftelsen](#), Tor Inge Skjøtskift, administrerende direktør

[Modum Bad](#), KariAnne Vrabel, konstituert direktør

Stiftelsen [Betanien](#), Per Martin Knutsen, administrerende direktør

Stiftelsen [CRUX](#), Jorunn H. Heggelund, generalsekretær

Stiftelsen [Diakonova Haraldsplass](#), Jørn Henning Theis, administrerende direktør

Stiftelsen [Kirkens Familievern](#), Hilde Barstad, direktør

Stiftelsen [Signo](#), Christine Kjøs, fungerende administrerende direktør

[Strømmestiftelsen](#), Erik Lunde, generalsekretær